

21 Háskólastig

1. UMFANG

Stjórnarmálefni á þessu málefnasviði heyrir undir mennta- og menningarmálaráðuneyti. Málefnasviðið skiptist í þrjú málaflokka:

- Háskólar.
- Rannsóknastarfsemi á háskólastigi.
- Stuðningur við námsmenn.

Háskólar starfa samkvæmt lögum um háskóla, nr. 63/2006, og til opinberra háskóla ná að auki lög um opinbera háskóla, nr. 85/2008. Háskólar eru sjálfstæðar mennta- og rannsóknastofnanir sem sinna kennslu, rannsóknum, varðveislu þekkingar, þekkingarleit og sköpun á sviðum vísinda, fræða, tækniþróunar og lista. Háskólar eru miðstöðvar þekkingar og miðlunar hennar og hluti af alþjóðlegu mennta- og vísindasamfélagi. Þeir stuðla að verðmætasköpun með því að auka færni starfsfólks á vinnumarkaði, styðja við nýsköpun og yfirfærslu þekkingar til hagsbóta fyrir fyrirtæki og opinbera þjónustu. Háskólar styrkja þannig innviði íslensks samfélags og efla samkeppnisstöðu þess. Háskólar mennta nemendur og búa þá undir að gegna störfum sem krefjast faglegra vinnubragða, þekkingar og færni og til ábyrgðar þátttöku í lýðræðissamfélagi. Menntun sem háskólar veita tekur mið af þörfum samfélagsins hverju sinni og er bæði fræðilegs eðlis og starfsmiðuð. Háskólar hér á landi eru sjö; fjórir opinberir og þrír einkareknir.

Rannsóknastarfsemi á háskólastigi er ætlað að efla þekkingarsköpun á ýmsum fræðasviðum auk þess að varðveita og miðla þekkingu. Undir málaflokkinn falla þrjár rannsóknastofnanir sem vinna allar í nánnum tengslum við Háskóla Íslands; Raunvísindastofnun, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum og Tilraunastöð Háskóla Íslands í meinafræði að Keldum. Enn fremur tilheyrir Stofnun rannsóknasetra Háskóla Íslands málaflokknum en hún skapar aðstöðu til rannsókna og háskólamenntunar á landsbyggðinni og starfar innan vébanda Háskóla Íslands. Undir málaflokkinn falla einnig framlög ríkisins til átta rannsókn-, fræða- og þekkingarsetra á landsbyggðinni. Hlutverk setrana er að efla þekkingarstarfsemi og rannsóknir í nærsamfélagi þeirra og eru þau í mörgum tilvikum í töliverðu samstarfi við háskóla og rannsóknastofnanir.

Stuðningur við námsmenn. Undir málaflokkinn fellur Lánasjóður íslenskra námsmanna (LÍN) sem starfar samkvæmt lögum nr. 21/1992. Meginhlutverk LÍN samkvæmt lögum er að veita nemendum fjárhagslegan stuðning og tryggja þeim tækifæri til náms án tillits til efnahags. Sjóðurinn er einnig tæki til að fjárfesta í menntuðu vinnuafli og alþjóðlegum tengslum þekkingarsamfélagsins.

Í töflunni hér á eftir má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

Heildarútgjöld í m.kr.	Reikningur 2016	Fjárlög og fjáráukalög 2017	Fjárlög 2018
21 Háskólastig			
21.10 Háskólar	28.513	30.254	33.068
21.20 Rannsóknastarfsemi á háskólastigi	3.081	3.389	3.421
21.30 Stuðningur við námsmenn	8.113	7.966	7.966
Samtals	39.707	41.609	44.455

2. STARFSEMI OG HELSTU ÁSKORANIR

Frá aldamótum hefur starfsemi á háskólastigi eflst mjög hér á landi. Nemendur í háskólum eru nú tvöfalt fleiri en undir lok síðustu aldar og innlend háskólastarfsemi hefur færst nær því sem gerist erlendis með auknu framboði náms á öllum stigum og aukinni rannsóknastarfsemi. Háskólar mennta mun hærra hlutfall fólks á vinnumarkaði en áður. Samkvæmt tölum Hagstofu Íslands höfðu um 28% fólks á aldrinum 25–64 ára lokið háskólaprófi árið 2003 en hlutfallið var komið yfir 40% árið 2016. Þá hafa alþjóðleg tengsl háskólanna styrkst mjög, bæði erlent rannsóknasamstarf og nemenda- og kennaraskipti, og hefur það styrkt hlutverk þeirra sem veitna nýrrar þekkingar, tækni og aðferða inn í landið.

Ætíð ber að líta til kynja- og jafnréttissjónarmiða í háskóla- og rannsóknastarfsemi og stuðningi við námsmenn. Konur hafa verið í miklum meirihluta nemenda frá aldamótum (um 63% árið 2016 samkvæmt tölum Hagstofu Íslands). Nú er svo komið að mikill munur er á menntunarstigi kynja hér á landi; tæplega helmingur kvenna á aldrinum 25–64 ára hefur lokið háskólaprófi á móti þriðjungi karla. Önnur áskorun er að karllæg menning birtist með ýmsum hætti innan vísindasamfélagsins. Enn fremur eru sterkar vísbendingar um að Íslendingar af erlendum uppruna og innflytjendur skili sér síður í háskóla en aðrir. Nauðsynlegt er að afla betri þekkingar á stöðu þeirra. Í þessari þróun er falin hættu á að sumir samfélagshópar njóti ekki sömu tækifæra og aðrir til lífsgæða og atvinnu við hæfi. Í þessu samhengi má líta til heimsmarkmiðs Sameinuðu þjóðanna um að afnema kynjamismun í menntun og að tryggja fólki í viðkvæmri stöðu aðgang að menntun og starfsþjálfun á öllum stigum.

Mikilvægt er að viðhalda og stuðla að auknu samkeppnishæfi íslensks menntakerfis. Ráðherrar mennta- og menningarmála og fjármála- og efnahagsmála hafa ákveðið að hefja vinnu við að bera saman þróun á framlögum til háskóla á Íslandi við þróun framlaga innan Efnahags- og framfarastofnunar (OECD). Gæta þarf að því að háskólar dragist ekki aftur úr því sem gerist erlendis til að til að tryggja færniuppbyggingu vinnuaflds, verðmætasköpun og lífsgæði borgaranna. Mikilvægt er að tryggja að samkeppnisstaða landsins versni ekki svo vel menntað fólk leiti ekki til útlanda eftir störfum við hæfi. Töluverðar áskoranir felast í stækkandi nemendahópum og verri aðstæðum til að sinna einstaklingsbundnum þörfum nemenda. Nýlegar kannanir innan skólanna sýna að starfsmenn finna fyrir miklu álagi og streitu í starfi (sjá t.d. skýrsluna „Tillögur að úrbótum á starfsumhverfi Háskóla Íslands til að draga úr vinnuálagi og streitu starfsmanna“ frá október 2017). Fjármögnun doktorsnema er ótrygg og nýliðun akademískra starfsmanna víða ófullnægjandi. Þetta skapar hættu á að sú nýja þekking sem gjarnan fylgir ungum vísindamönnum skili sér illa inn í háskólana og að það dragi úr tengslum við erlent fræðasamfélag. Stjórnvöld leggja áherslu á að framlög til háskóla séu sambærileg við framlög ríkja OECD og Norðurlanda á tímabilinu 2020-2025. Þegar hafa verið tekin skref í átt að þessum markmiðum en framlög til háskólastigs jukust um 15,2% á milli árána 2016 og 2018. Vísbendingar eru um að aukningin sé umfram það

sem gerst hefur í öðrum ríkjum Evrópu (sjá skýrslu European University Association, „Public Funding Observatory Report 2017“). Samhliða auknum fjárframlögum þarf að horfa til þess hvernig bæta megi skilvirkni í rekstri háskóla, t.d. með því að efla faglega stjórnun og samstarf og draga úr brotthvarfi nemenda.

Þróun gervigreindar, fjar- og sýndartækni hefur verið hröð á undanförunum árum og er því spáð að mörg störf verði vélvædd á næstu áratugum. Oft er vísað til þessarar þróunar sem „fjórðu iðnbyltingarinnar“. Að auki eru margar áskoranir framtíðarinnar, svo sem loftslagsbreytingar, flóknar og gera kröfu til samstarfs þvert á fræðigreinar og góðra tengsla vísinda við samfélag. Til að Ísland geti tekist á við þessar breytingar þurfa háskólar að vinna markvisst að því að efla alþjóðlegt samstarf um þekkingarsköpun um samfélagslegar áskoranir og stuðla að þverfaglegum rannsóknum. Vinna þarf að því að námsframboð sé í samræmi við þarfir framtíðar og efla þarf nýsköpun í kennsluháttum. M.a. hefur verið bent á að auka þurfi frumkvöðlafærni meðal nemenda og hlúa að færni til greiningar, sköpunar og samskipta. Stuðla þarf að góðu aðgengi að endurmenntun á háskólastigi til að styrkja faglega þróun fólks á vinnumarkaði samhliða breyttum þörfum samfélagsins.

Á undanförunum mánuðum hefur verið unnið að því að styðja betur við gæði í starfsemi háskóla og samræmist það áherslum stjórnvalda um að efla menntun í landinu. Gæði náms og rannsóknastarfs treysta samfélagslegt hlutverk háskóla og styðja þannig við lýðræði, samfélagsumræðu, menningu og íslenska tungu. Öflugt háskólastarf er ein af undirstöðum kraftmikils og fjölbreytts efnahagslífs og stöðugleika og þess að unnt verði að auka framleiðni á Íslandi til frambúðar en hún er minni en í nágrannaríkjunum. Útflutningstekjur landsins byggjast nú að mestu leyti á nýtingu náttúruauðlinda í ferða- og orkuiðnaði og sjávarútvegi. Náttúruauðlindir eru í eðli sínu takmarkaðar og því þarf útflutningur í auknum mæli að byggjast á hugviti, rannsóknum og nýsköpun ef tryggja á sjálfbæran hagvöxt til langframa. Það er áhætta í því falin að huga ekki nægjanlega að yfirfærslu þekkingar frá háskólum til fyrirtækja og stofnana. Byggja þarf og treysta brýr á milli háskóla og atvinnulífs til að efla samstarf um hagnýtingu þekkingar og til að námsframboð skólanna styðji við þróttmikið atvinnulíf. Ráðuneytið varð á árinu 2017 aðili að Auðnu, undirbúningsfélagi um stofnun tækniyfírfærsluskrifstofu fyrir háskóla hér á landi. Einnig er unnið að mannafla- og færnisþá fyrir íslenskan vinnumarkað, í samræmi við stefnu Vísinda- og tækniráðs 2017–2019, til að auka aðgengi að upplýsingum um þarfir atvinnulífs. Stjórnvöld leggja áherslu á að efla list-, tækni-, verk- og starfsnám í þágu fjölbreytni og öflugara samfélags.

Gæði í háskólastarfi eru einnig forsenda öflugss heilbrigðis- og menntakerfis, enda byggist hvort tveggja á aðgengi að hæfu starfsfólki, hagnýtingu rannsókna og nýsköpun innan opinbera geirans. Öflugra kennaranám í takt við þarfir samfélagsins er þáttur í að hvetja til nýsköpunar og þróunar á öllum skólastigum í samræmi við áherslur í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar. Meðalaldur kennara hér á landi fer hækkandi, brotthvarf úr starfi er mikið og nýliðun ónóg. Það er afar brýnt að vinna bug á þessum vanda með því að laða ungt fólk, bæði karla og konur, að kennaranámi til að auka gæði menntunar á öllum skólastigum. Á árinu 2017 hóf starfshópur ráðuneytisins að kortleggja stöðu og greina horfur um nýliðun kennara og hvernig sporna megi við brotthvarfi úr kennslu. Hafin er vinna í samráði við hagsmunaaðila með það að markmiði að móta tillögur að aðgerðum til að auka nýliðun kennara og sporna gegn brotthvarfi. Rýnihópur leggur mat á tillögur sem fyrir liggja innan ráðuneytisins og kannar samlegð við tillögur annarra hópa sem þegar hafa verið unnar, auk þess að skoða og greina aðgerðir sem reynst hafa árangursríkar hjá öðrum þjóðum.

Áfram verður unnið að þessu í samstarfi við sveitar- og stéttarfélög og m.a. horft til áherslu stjórnvalda um að stuðla að viðurkenningu á störfum kennara og efla faglegt sjálfstæði þeirra.

Haustið 2017 hófst í ráðuneytinu vinna við endurskoðun á reglum nr. 646/1999 um fjárveitingar til háskóla eða svokölluðu reiknilíkani háskóla. Núverandi reiknilíkan er magn-drifið og það er meginmarkmið í vinnunni að styðja betur við gæðastarf háskóla með því að byggja inn í reiknilíkanið fjölbreyttari hvata og auka áherslu á útkomu háskólastarfs. Þá gaf Gæðaráð íslenskra háskóla út endurskoðaða rammaáætlun um gæðamat á háskólastarfi á árinu 2017 og mun á grundvelli hennar gera úttektir á öllum háskólum hér á landi á næstu sex árum. Fyrri rammaáætlun tók fyrst og fremst til náms og námsumhverfis en vinnan hefur nú verið útvíkkuð til að ná einnig utan um umgjörð rannsóknastarfs. Þátttaka nemenda í gæðaúttekum hefur enn fremur verið aukin.

Það er stefna stjórnvalda að leita lausna á húsnæðismálum Listaháskóla Íslands. Vorið 2017 tók til starfa stýrihópur sem vinnur að frumathugun og þarfagreiningu fyrir framtíðar-húsnæði Listaháskólans auk kortlagningar á útboðs- og fjármögnunarleiðum.

Gert er ráð fyrir að haustið 2018 hefjist kennsla í sjávarbyggðafraeði á Vestfjörðum, í samstarfi Háskólans á Akureyri og háskólaseturs Vestfjarða.

Á árinu 2018 komu út niðurstöður úr samevrópskri samanburðarkönnun á högum háskólanema í 28 löndum, EUROSTUDENT. Þetta í fyrsta sinn sem Ísland tekur þátt í könnuninni er veitir upplýsingar um félagslegar og efnahagslegar aðstæður nemenda í íslenskum háskólum og ber þær saman við upplýsingar um nemendur annars staðar í Evrópu. Ísland mun taka þátt í næstu umferð könnunarinnar sem unnin verður á árunum 2018-2021.

Á undanförunum árum hefur meðalupphæð lána hjá Lánasjóði íslenskra námsmanna (LÍN) hækkað og eru helstu ástæður þær að meðalnámstími hefur lengst og kostnaður við nám hefur aukist. Einnig hefur mjög háum lánnum til tiltölulega fámenns hóps lánþega fjölgað. Þetta hefur aukið útlánaáhættu lánasjóðsins. Stjórnvöld leggja áherslu á að ráðast í endurskoðun á námslánakerfinu í samstarfi við námsmannahreyfingarnar. Jafnframt hefur verið skipuð verkefnisstjórn um endurskoðun á lögum um Lánasjód íslenskra námsmanna sem hefur það hlutverk að skoða íslenska námslánakerfið í heild sinni og gera tillögu að umbótum þess og þróun.

3. FRAMTÍÐARSÝN OG MEGINMARKMIÐ

Framtíðarsýn fyrir háskólastigið er að vel menntað fólk byggi nútímalegt þekkingar-samfélag þar sem rannsóknir og þekkingarstarfsemi verði grundvöllur verðmætasköpunar og fjölbreytts atvinnulífs. Íbúar verði færir um að takast á við flóknar samfélagslegar áskoranir og hagnýta öra tækniþróun samfélaginu til heilla. Menntun og rannsóknir styðji við lýðræði, gagnrýna og skapandi hugsun, sjálfbærni og velferð.

Fyrirhugaðar breytingar:

- Endurskoða lög um menntun og ráðningu kennara og skólastjórnenda við leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla, nr. 87/2008, m.a. til að stuðla að aukinni nýliðun kennara. Endurskoða reglugerð um inntak menntunar leik-, grunn- og framhalds-skólakennara nr. 872/2009.
- Endurskoða reglur um fjárveitingar til háskóla nr. 646/1999 (reiknilíkan háskóla) til að styðja betur við gæði í starfsemi skólanna.
- Endurskoða lög um háskóla, nr. 63/2006, og lög um opinbera háskóla, nr. 85/2008, í samráði við hagsmunaaðila, m.a. til að styðja betur við gæði í starfsemi skólanna.
- Endurskoða lög um Lánasjód íslenskra námsmanna, nr. 21/1992, með það að leiðarljósi að þróa námsstyrkjakerfi að norrænni fyrirmynd. Við endurskoðunina er gert ráð fyrir aðkomu námsmannahreyfinganna. Stefnt er að því að frumvarp um stuðning við námsmenn verði lagt fram á Alþingi árið 2019.

Ekki er gert ráð fyrir að fyrirhugaðar breytingar hafi áhrif á útgjöld til málefnasviðsins.

Meginmarkmið stjórnvalda með starfsemi á háskólastigi er að framsækna og alþjóðlega samkeppnishæfar rannsóknastofnanir og háskólar skapi þekkingu, miðli henni og undirbúi nemendur til virkrar þátttöku í nútíma þekkingarsamfélagi og til verðmætasköpunar sem byggist á á hugviti, nýsköpun og rannsóknum.

4. MARKMIÐ, MÆLIKVARÐAR OG AÐGERÐIR

Háskólar.

Til að uppfylla meginmarkmið málefnasviðsins eru þrjú markmið skilgreind sérstaklega fyrir málaflokkinn.

1. **Auka gæði náms og námsumhverfis.** Leggja verður rækt við kennslu í starfi háskóla og stuðla að því að námið nýtist nemendum til að tileinka sér gagnrýna og skapandi hugsun og öguð vinnubrögð svo að þeir geti orðið virkir þátttakendur í lýðræðis-samfélagi og atvinnulífi. Þróun náms og námsleiða þarf að vera unnin í góðum tengslum við atvinnulíf til að auka líkur á að námsframboð hverju sinni taki mið af þörfum þess.

Í auknum gæðum náms og námsumhverfis felst m.a. að nemendur nái góðum tókum á námsefninu og hafi tækifæri til að þroskast, að námið undirbúi þá fyrir þátttöku í samfélagi og atvinnulífi, að framvinda sé góð og að sem flestir ljúki námi innan tilsetts tímaramma. Nám verður að gera kröfur til nemenda og kveikja áhuga þeirra. Virk þátttaka nemenda og sjálfstæði í nálgun og vinnubrögðum skiptir miklu. Námsumhverfi verður að vera hvetjandi og fjölbreytt og vel tengt við rannsóknastarf. Efla þarf starfs- og verknám og bjóða nemendum að taka þátt í verkefnum sem unnin eru í tengslum við atvinnulíf. Stefna þarf að heildstæðri sýn á námsbrautir þannig að námið sé vel samsett, í samræmi við bestu þekkingu á sviðinu og markmiðin skýr. Efla þarf veg og vanda kennsluþáttar innan háskólastarfs og líta til árangurs í kennslu, líkt og í rannsóknum, í mati á starfi starfsmanna og stofnana. Stuðla þarf markvisst að nýsköpun og þróun í kennslu og tryggja að kennarar séu hæfir, bæði með tilliti til faglegrar þekkingar og færni til að miðla henni. Endurskoða þarf kennaramenntun og efla hana með þarfir kennaranema, skóla á öllum skólastigum og samfélagsins alls í huga.

2. **Styrkja rannsóknastarf í háskólum og umgjörð þess.** Öflugt rannsóknastarf er lykilþáttur í þekkingarsköpun á Íslandi, mikilvæg stoð fyrir gott nám á háskólastigi og laðar hæft fólk til starfa í háskólum. Það eykur þekkingu á íslensku samfélagi, menningu og tungu og eflir færni til að takast á við flóknar samfélagslegar áskoranir. Með því að ýta undir tengsl rannsókna í háskólum við nýsköpunarstarf og atvinnulíf, t.d. með þekkingaryfirfærslu og stuðningi við frumkvöðla innan háskóla, má auka efnahagsleg áhrif háskólastarfs. Nýlegar úttektir á rannsóknastarfi í Evrópu sýna fram á vaxandi mikilvægi rannsóknastarfsemi fyrir sjálfbæran og stöðugan hagvöxt og framleiðni vinnuafis (sjá t.d. skýrsluna „The economic rationale for public R&I funding and its impact“ sem kom út hjá ESB árið 2017).
3. **Auka áhrif og tengsl háskóla í samfélaginu.** Fyrir utan að annast kennslu og rannsóknir þjóna háskólar samfélaginu með fjölbreyttum hætti. Fyrst má nefna miðlun til annarra skólastiga, opinberra aðila, atvinnulífs og almennings, í öðru lagi ráðgjöf til stjórnvalda, Alþingis, stofnana og fyrirtækja og í þriðja lagi að veita aðgang að gögnum um náttúru og samfélag. Í fjórða lagi má nefna að háskólar taka þátt í sköpun starfa sem tengjast nýsköpunar- og vísindastarfi háskóla og í fimmta lagi að þeir veita sí- og endurmenntun til að byggja upp færni fólks á vinnumarkaði. Góð tengsl við samfélagið

stuðla að því að sú þekking sem verður til í háskólum nýtist sem best í þágu almennings og samfélagsins alls.

Nr.	Markmið	Mælikvarðar	Staða 2017	Viðmið 2019	Viðmið 2023
1	Auka gæði náms og náms-umhverfis.	Hlutfall á milli fjölda nýnema á bakkalárstigi og fjölda brautskráninga þremur árum síðar.	62,1% (2015)	62,1%	65%
		Fjöldi ársnema á hvert stöðugildi akademískra starfsmanna.	14,9 (2015)	14,7	13,5
		Fjöldi íslenskra skiptinema erlendis og erlendra gráðunema við háskóla hér á landi.	444/1.199 (2016)	500/1.300	800/1.800
2	Styrkja rannsóknastarf í háskólum og umgjörð þess.	Ritryndar birtingar háskóla (þriggja ára meðaltal).	2.238 (2016)	2.500	3.000
		Hlutfall kvenna meðal prófessora.	30%	32%	40%
		Hlutfall akademískra starfsmanna undir 40 ára (fastráðnir starfsmenn).	10,2% (2015)	11%	16%
3	Auka áhrif og tengsl háskóla í samfélaginu.	Tekjur háskóla af sí- og endurmenntun.	930 m.kr.	1 ma.kr.	1,2 ma.kr.
		Fjöldi nýrra sprotafyrirtækja sem starfsmenn háskóla eiga aðild að á ári.	3	5	10

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Tímaáætlun	Ábyrgðaraðili
1	1	Gera aðgerðaáætlun um nýliðun kennara. Breyta lögum um menntun og ráðningu kennara og skólastjórnenda nr. 87/2008. Endurskoða reglugerð um inntak menntunar leik-, grunn- og framhaldsskólakennara.	2018–2020	MRN
2	1, 2 og 3.	Endurskoða forsendur fyrir fjárveitingum til háskóla (reiknilíkan). Breyting á reglum nr. 646/1999 um fjárveitingar til háskóla.	2017–2019	MRN
3	1	Gera sértækar úttektir á gæðum náms, þ.m.t fjarnáms og meistaranáms þvert á háskóla, auk lögreglunáms á háskólastigi og bregðast við niðurstöðum.	2019–2021	MRN
4	3	Gera aðgerðaáætlun um miðlun vísinda og tækni frá háskólum og rannsóknastofnunum til almennings, allra skólastiga og stjórnvalda og hrinda henni í framkvæmd.	2018–2019	Vísinda- og tækniráð

Rannsóknastarfsemi á háskólastigi.

Til að uppfylla meginmarkmið málefnasviðsins er eitt markmið skilgreint sérstaklega fyrir málaflokkinn.

1. **Efla tengsl þekkingarsetra á landsbyggðinni við háskóla og rannsóknastofnanir, staðbundið atvinnulíf og samfélag.** Nú starfa þekkingarsetur víða um land og sinna fjölbreyttri starfsemi sem byggist gjarnan á svæðisbundinni sérstöðu samfélags, atvinnulífs og náttúru. Mikilvægt er að efla þekkingu á starfsemi hinna ólíku setra, m.a. með tilliti til verkefna, samstarfs, faglegra tengsla, fjármögnunar, skipulags og hlutverks. Tilgangurinn er að auka skilning á því hvernig efla megi samstarf þeirra á milli og við háskóla og rannsóknastofnanir og nýta aðstöðu þeirra og mannauð sem best. Horft verður til áherslu stjórnvalda um að nýta svæðisbundna þekkingu sem best til að efla dreifðar byggðir.

Nr.	Markmið	Mælikvarðar	Staða 2017	Viðmið 2019	Viðmið 2023
1	Efla tengsl þekkingarsetra á landsbyggðinni við háskóla og rannsóknastofnanir, staðbundið atvinnulíf og samfélag.	Fjöldi virkra samstarfssamninga háskóla við rannsókn- og þekkingarsetur á landsbyggðunum.	30	32	40

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Tíma-áætlun	Ábyrgðar aðili
1	1	Kortleggja starfsemi rannsókn-, fræða- og þekkingarsetra og í kjölfarið móta stefnu um starfsemi þeirra, í samráði við setrin, háskóla og nærsamfélag.	2018–2019	MRN

Stuðningur við námsmenn.

Meginviðfangsefni málaflokksins á árunum 2018–2019 er endurskoðun laga um lánasjóð íslenskra námsmanna nr. 21/1992 með þá stefnu stjórnvalda að leiðarljósi að þróa námsstyrkjakerfi að norrænni fyrirmynd, að aðgengi að háskólanámi sé óháð efnahag, búsetu og öðrum aðstæðum og sérstaklega sé gætt að kynja- og jafnréttissjónarmiðum. Samhliða þarf áfram að stuðla að jöfnum tækifærum til náms og að bæta þjónustu við námsmenn.

Við endurskoðunina eru aðalmarkmiðin:

1. **Jafnari og gagnsærri dreifing á framlagi ríkisins til nemenda.** Framlag ríkisins til námsmanna í gegnum LÍN hefur verið metið 47% af útlánum hvers árs á undanförunum árum. Hlutfall framlags ríkisins af heildarnámsstuðningi er svipað því sem gerist annars staðar á Norðurlöndunum en dreifist með nokkuð öðrum hætti til nemenda. Fyrirkomulagið hér á landi veldur því að herra hlutfall af framlagi ríkisins rennur til einstaklinga sem taka há lán og fara seint í nám en til þeirra sem hefja nám ungir og taka lægri lán. Að þessu leyti er kerfið hér á landi ógagnsærra en annars staðar á Norðurlöndunum.
2. **Bætt námsframvinda nemenda í háskólum.** Bætt námsframvinda dregur úr skuldsetningu nemenda og stuðlar að bættri nýtingu fjármuna í menntakerfinu og

aukinni skilvirkni. Slíkt svigrúm má nýta til að auka þjónustu við nemendur og efla gæði kennslu. Til að stuðla að bættri námsframvindu er stefnt að því að nemendur sem geta sýnt fram á fulla námsframvindu eigi rétt á námsstyrk til framfærslu meðan á skólaárinu stendur.

3. **Styðja við markmið stjórnvalda í menntamálum.** Öflugt menntakerfi er forsenda framfara. Mikilvægt er að LÍN geti stutt við þær áherslur stjórnvalda að draga úr skorti á ákveðnum starfsstéttum á borð við kennara og heilbrigðisstarfsfólk og efla list-, tækni-, verk- og starfsnám til að bregðast við breyttum atvinnuháttum.

5. FJÁRMÖGNUN

Töluleg umfjöllun um útgjaldaramma málefnasviðsins næstu fimm ár.

Útgjaldarammi í m.kr.	Áætlun 2019	Áætlun 2018	Áætlun 2021	Áætlun 2022	Áætlun 2023
21 Háskólastig	45.153	45.616	46.367	46.855	47.294